Пераможца Нацыянальнага конкурсу друкаваных сродкаў масавай інфармацыі «Залатая Ліцэра»

ГАЗЕТА ЎСТАНОВЫ АДУКАЦЫІ «ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ»

ГРОДЗЕНСКІ ЎНІВЕРСІТЭТ

Выдаецца з 1986 года

Выходзіць адзін раз на месяц

№ 2 (492)

19 лютага 2020 года

Распаўсюджваецца бясплатна

1940 2020

Дарагія Купалаўцы!
Ад шчырага сэрца віншую Вас са значнай падзеяй у жыцці Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы – 80-годдзем з дня заснавання!

80 гадоў – слаўная дата, якая з'яўляецца пераканаўчым доказам значнасці Універсітэта.
За гэтай лічбай – доўгі, часамі няпросты, насычаны ўнікальнымі справамі шлях станаўлення і развіцця. Мы ганарымся яркімі старонкамі летапісу Універсітэта, імёнамі тых, хто стаяў ля вытокаў яго стварэння, хто забяспечвае яго аўтарытэт і запатрабаванасць сёння.
Азіраючыся назад, можна з упэўненасцю адзначыць, што ўсе 80 гадоў у гісторыі ГрДУ імя Янкі Купалы былі часам мэтанакіраванага руху наперад.
Прыемна ўсведамляць, што свой дзень нараджэння Купалаўскі ўніверсітэт сустракае, дэманструючы адпаведнасць не толькі выклікам сённяшняга дня, але і маючы вялікі творчы і прафесійны патэнцыял, добры зачын для новых поспехаў і плённых пачынанняў.
Наш Універсітэт малады душой!
Абапіраючыся на багатыя традыцыі класічнай адукацыі, назапашаны вопыт, мы з упэўненасцю глядзім у будучыню, адкрыты для новых ідэй і дасягненняў.
Пераканана, патэнцыял развіцця Універсітэта – у згуртаванай адзінымі мэтамі Купалаўскай сям'і, плённай працы выкладчыкаў і супрацоўнікаў, ініцыятывах студэнтаў, поспехах выпускнікоў і ветэранаў.
Прыміце, калі ласка, шчырыя словы падзякі за ваш асабісты ўнёсак у росквіт Alma mater, неабыякавасць да лёсу роднага Універсітэта!
Гродзенскаму дзяржаўнаму ўніверсітэту імя Янкі Купалы жадаю творчай атмасферы, стабільнасці і росквіту!
Усім прадстаўнікам Купалаўскай сям'і – любові да сваёй справы, новых смелых ідэй, яркіх здзяйсненняў, кахання і дабрабыту!
І няхай у дасягненні сумесных поспехаў нам дапаможа сапраўдная карпаратыўная супольнасць, калі Купалаўцы разам будуць імкнуцца да новых вяршыняў!

Са святам, дарагія Купалаўцы!
З юбілеем, родны Універсітэт!

З вялікай павагай,
Рэктар універсітэта Ірына Кітурка

ЧЫТАЙЦЕ Ў НУМАРЫ

АФІЦЫЙНА

Сіла ў адзінстве

Першы ў краіне З'езд выпускнікоў, прымеркаваны да 80-годдзя з дня заснавання ўніверсітэта, адбыўся ў ГрДУ імя Янкі Купалы.

Стар. 2-3

ГІСТОРЫЮ ПІШАМ РАЗАМ!

З "джалам" вайны

Успамінамі пра пісьменніка Аляксея Карпюка, аднаго з першых выпускнікоў Гродзенскага педінстытута, дзеліцца яго малодшая дачка Валянціна.

Стар. 6-7

ЮБІЛЕЙ

Мужнасць. Адвага. Доблесць.

Ваеннаму факультэту - 15 год. Інтэрв'ю з адзінай жанчынай у калектыве выкладчыкаў факультэта Аленай Банцюковай.

Стар. 10

АФІЦЫЙНА

Сіла ў адзінстве

Першы ў краіне З'езд выпускнікоў, прымеркаваны да 80-годдзя з дня заснавання ўніверсітэта, адбыўся ў ГрДУ імя Янкі Купалы. Святочнае мерапрыемства, якое прайшло 15 лютага, аб'яднала выпускнікоў розных пакаленняў, розных прафесій з розных куткоў Беларусі. Для ўсіх іх пачатковай кропкай адліку жыццёвых і прафесійных поспехаў стала Купалаўская сям'я.

У працы З'езда прынялі ўдзел 125 дэлегатаў, прадстаўнікі ўсіх факультэтаў універсітэта, якія сёння з'яўляюцца прафесійнымі і грамадскімі дзеячамі і працуюць на карысць Гродзенскай вобласці і краіны. За 80 год гісторыі Купалаўскі ўніверсітэт і яго выпускнікі зрабілі важкі ўнёсак у развіццё Рэспублікі Беларусь, а сам юбілей, як важная падзея ў развіцці айчыннай адукацыі, мае значную грамадскую вартасць.

У прывітальным слове да ўдзельнікаў З'езда выпускнікоў рэктар ГрДУ імя Янкі Купалы Ірына Кітурка адзначыла:

– Самае вялікае дасягненне ўніверсітэта – гэта поспехі яго выпускнікоў, таму што ўніверсітэт па сутнасці існуе дзеля таго, каб выяўляць, раскрываць і рэалізоўваць патэнцыял тых студэнтаў, якія ў ім вучацца. Юбілей універсітэта – наша агульнае свята, свята многіх пакаленняў нашых супрацоўнікаў, студэнтаў і выпускнікоў. Дзякуй вам за тое, што вы, пакінуўшы свае важныя справы, пераадолеўшы адлегласць, прыехалі сюды і дапамаглі нам рэалізаваць нашу мару – правесці першы ў краіне З'езд выпускнікоў. Тут, у роднай alma mater, вы атрымалі веды, неабходныя прафесійныя кампетэнцыі, знайшлі сяброў, а некаторыя, магчыма, стварылі сем'і. Мне вельмі хочацца, каб сёння вы адчувалі сябе так, быццам прыехалі дамоў.

Ірына Фёдараўна ў сваім дакладзе расказала аб асноўных гістарычных вехах станаўлення і развіцця, традыцыях, дасягненнях, канкурэнтных перавагах і сучасным стане ўніверсітэта, а таксама яго перспектыўных напрамках.

Ад дэлегатаў З'езду выступіў намеснік старшыні Гродзенскага гарадскога выканаўчага камітэта, выпускнік факультэта эканомікі і кіравання ГрДУ імя Янкі Купалы 2002 года Андрэй Болтрык. Ён павіншаваў калектыў універсітэта, выказаў падзяку ўсім выкладчыкам, якія прымаюць удзел у падрыхтоўцы кадраў для рэгіёна і краіны. Выступіла таксама і начальнік аддзела агульнай сярэдняй і дашкольнай адукацыі Галоўнага ўпраўлення Гродзенскага аблвыканкама, выпускніца факультэта педагогікі і псіхалогіі 2000 года Святлана Кавалеўская, якая адзначыла, што Галоўнае ўпраўленне адукацыі аблвыканкама і Купалаўскі ўніверсітэт – гэта адзіны непадзельны арганізм, які вырашае надзённыя задачы, што стаяць перад нацыянальнай сістэмай адукацыі. Першая з галоўных задач – падрыхтоўка высокакваліфікаваных кадраў па ўсіх педагагічных спецыяльнасцях, запатрабаваных у Гродзенскім рэгіёне:

– Сёння лепшыя устаноўы адукацыі вобласці прадстаўляюць магчымасць прайсці студэнтам практыку, лепшыя педагогі вобласці з'яўляюцца навуковымі рэцэнзентамі дыпломных, магістарскіх прац, выступаюць у якасці членаў дзяржаўных экзаменацыйных камісій. Мы праводзім у цеснай сувязі з універсітэтам паспяховую працу з высокаматываванымі і таленавітымі вучнямі і студэнтамі, а таксама шэраг прафарыентацыйных мерапрыемстваў.

Падчас працы З'езду выступіў пракурор г. Гродна, выпускнік юрыдычнага факультэта ГрДУ імя Янкі Купалы 1995 года Уладзімір Клішын, які адзначыў, што 90% пракурорскіх работнікаў з'яўляюцца выпускнікамі Купалаўскага ўніверсітэта. Студэнты юрыдычнага факультэта праходзяць вучэбныя і азнаямляльныя практыкі ў пракуратуры, дзе яны паглыбляюць свае тэарэтычныя веды. Работнікі пракуратуры займаюцца выкладчыцкай дзейнасцю, у сценах юрыдычнага факультэта дзейнічае зала судовых пасяджэнняў, на базе пракуратуры г. Гродна функцыянуе філіял кафедры крымінальнага права, крымінальнага працэсу і крыміналістыкі.

– Дзякуючы цеснай сувязі з юрыдычным факультэтам Купалаўскага ўніверсітэта, у пракуратуры адсутнічае кадравы голад, – падкрэсліў Уладзімір Клішын.

Неабходна адзначыць, што Асацыяцыя выпускнікоў ГрДУ імя Янкі Купалы існуе з 1997 года. За гэты час ажыццявіўся шэраг праектаў, накіраваных на ўдасканаленне падрыхтоўкі высокакваліфікаваных спецыялістаў для розных галін эканомікі і сацыяльнай сферы.

Як зазначыла рэктар універсітэта Ірына Кітурка, такія з'езды выпускнікоў плануецца праводзіць не радзей, чым адзін раз на пяць гадоў, а ўсе надзённыя пытанні развіцця супрацоўніцтва будуць вырашацца па меры іх узнікнення пры дапамозе Савета Асацыяцыі выпускнікоў.

У ходзе працы З'езда быў выбраны новы старшыня Асацыяцыі выпускнікоў, прэзідыум, а таксама склад рэвізійнай камісіі. Старшынёй Асацыяцыі выпускнікоў стаў дырэктар Міжнароднага дзяржаўнага экалагічнага інстытута імя А.Д. Сахарава, выпускнік фізіка-матэматычнага факультэта ГрДУ імя Янкі Купалы Сяргей Маскевіч.

Згодна з Дарожнай картай развіцця Асацыяцыі ўдзельнікі абмеркавалі шэраг мерапрыемстваў. У межах іх рэалізацыі чакаецца правядзенне сумесных майстар-класаў, семінараў, канцэртаў, фестываляў і турыстычных злётаў. Акрамя таго, запланавана распрацоўка праграмы пасляўніверсітэцкага суправаджэння, а таксама збор успамінаў выпускнікоў розных гадоў.

Мерапрыемства завяршылася канцэртам і сумесным фота на памяць.

Таццяна СУШКО.
Фота Яраслава ВАНЮКЕВІЧА і Кацярыны СЯРЖАНТАВАЙ

Купалаўскі ўніверсітэт у маім жыцці

Сяргей Маскевіч, дырэктар Міжнароднага дзяржаўнага экалагічнага інстытута імя А.Д. Сахарава, выпускнік фізіка-матэматычнага факультэта 1974 года:

– З Купалаўскім універсітэтам я ніколі не расставаўся. Тут у мяне ёсць вучні, навуковыя лабараторыі, дзе вядуцца сумесныя навуковыя праекты. Можа, не так часта я ў ім бываю фізічна, але ў віртуальнай прасторы знаходжуся на сувязі пастаянна. Мяне не пакідае адчуванне, што Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы трошкі нават апераджае час. Магу сказаць так: калі хочаш ведаць, якія тэндэнцыі ў адукацыі і навуцы будуць актуальнымі заўтра, паглядзі, якія новыя ідэі і праекты рэалізуюцца ў Купалаўскім універсітэце сёння.

Андрэй Кароль, рэктар БДУ, выпускнік інжынернага факультэта ГрДУ імя Янкі Купалы 1995 года:

– ГрДУ імя Янкі Купалы – гэта мой родны ўніверсітэт, які для мяне вельмі многа значыць. Я ўдзячны лёсу за магчымасць разам з калектывам у свой час сфарміраваць стратэгію ўніверсітэта і вызначыць тактыку яе рэалізацыі. Мне прыемна, што закладзеныя ў тыя гады традыцыі прадаўжаюцца і сёння.

Андрэй Болтрык, намеснік старшыні Гродзенскага гарадскога выканаўчага камітэта, выпускнік факультэта эканомікі і кіравання ГрДУ імя Янкі Купалы 2002 года:

– 23 гады таму я ўпершыню пераступіў парог Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. Склалася так, што ўсё маё жыццё так ці інакш было звязана з універсітэтам. Тут я атрымаў вышэйшую адукацыю, тут было маё першае месца працы, літаральна паўтары гады таму абараніў магістарскую дысертацыю. Я вельмі ўдзячны ўніверсітэту і свайму роднаму факультэту эканомікі і кіравання, усім маім выкладчыкам, якія дапамаглі мне знайсці сваё месца ў жыцці. Удзячны Генадзю Аляксеевічу Гачко, які быў строгім, патрабавальным і заўсёды справядлівым дэканам фізіка-тэхнічнага факультэта, дзе я атрымаў першую адукацыю, Марыне Яўгеньеўне Карпіцкай, якая пераканала мяне, што нават у сталым узросце мае сэнс прадоўжыць навучанне і атрымаць новыя веды.

Павел Сухарукаў, дырэктар – галоўны рэдактар Выдавецкага дома "Звязда", выпускнік ГрДУ імя Янкі Купалы 1996 года:

– Ужо амаль трыццаць гадоў прайшло, як я скончыў універсітэт. Гэта былі самыя шчаслівыя гады майго жыцця, тым больш падчас вучобы на гістарычным факультэце я сустрэў сваю палавінку, мы закахаліся адзін у аднаго, ажаніліся і ўжо амаль 25 гадоў разам. Заўсёды з вялікім задавальненнем наведваю альма-матэр і кожны раз заўважаю змены ў лепшы бок. Адчуваю гонар за наш універсітэт.

Тамара Карэнка, выпускніца матэматычнага факультэта Гродзенскага дзяржаўнага педінстытута 1956 года:

– Хоць прайшло ўжо шмат гадоў, але я з вялікім задавальненнем успамінаю свае студэнцкія гады і з вялікай удзячнасцю – усіх выкладчыкаў. Трапіць вучыцца ў храм навукі ў тыя гады для многіх было недасягальна. Я нарадзілася ў вёсцы, дзе нават сярэдняя школа знаходзілася за 18 км ад дома, нават марыць пра вучобу ў інстытуце было страшна. Бацькі надта перажывалі, што не змогуць мне дапамагчы і мне прыйдзецца жыць на адну стыпендыю. Але было такое вялікае жаданне вучыцца! Зараз амаль напрыканцы жыцця я апынулася зноў тут – у месцы маёй маладосці, дзе ўсё такое роднае, і я вельмі ўдзячна за запрашэнне. Гэта для мяне вельмі каштоўна.

Уладзімір Клішын, пракурор г. Гродна, выпускнік юрыдычнага факультэта ГрДУ імя Янкі Купалы 1995 года:

– Я хачу выказаць падзяку свайму роднаму юрыдычнаму факультэту за атрыманыя веды. Менавіта веды прыводзяць да поспеху ў практычнай прафесійнай сферы дзейнасці.

От юбилея к юбилею

Цифры 2015-2020 Факты

257
молодых специалистов принято на работу

121
международный договор

21 494
выпускников I и II ступеней высшего образования и колледжей

78
иностранных делегаций

151
Приглашенный профессор

80
диссертаций

72
кандидатских

8
докторских

200
статей в высокорейтинговых изданиях Scopus, Web of Science

62
ученых звания

325
медалей на соревнованиях международного уровня

22
англоязычные программы

Университет года 2018

Республиканская доска почета «Научная организация» 2019

Площадь университетского флага 2015

Визит Президента Республики Беларусь Александра Лукашенко 19 октября 2018 года

Турнир по волейболу на Кубок ректора 2015

Республиканский гражданско-патриотический марафон «Вместе за сильную и процветающую Беларусь» 2015

Научно-технологический парк 2017

Новое общежитие 2020

ТРАДЫЦЫІ

Тут гадуюцца дынастыі

Праца ў асяроддзі людзей высокаадукаваных, інтэлігентных, захопленых навукай і адданых педагагічнай справе, месцам канцэнтрацыі якіх з'яўляецца Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы, фарміруе маральныя каштоўнасці і прафесійныя якасці цэлых дынастый. 80 год Купалаўскаму ўніверсітэту і 80 год, аддадзеных на яго карысць сям'ёй Марозавых.

Напрацягу амаль 58 гадоў жыццё ўніверсітэта, яго гісторыя разгортваецца на вачах Святланы Марозавай, а з 1972 года – і з яе непасрэдным удзелам.

Яе бацька, родапачынальнік навуковай дынастыі Купалаўцаў – філолаг Валянцін Іванавіч Марозаў – у Гродзенскі педагагічны інстытут размеркаваўся ў 1962 годзе пасля заканчэння аспірантуры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. У 1972 годзе Валянцін Іванавіч абараніў кандыдацкую дысертацыю "Асаблівасці мовы твораў Францішка Багушэвіча" і за дваццаць гадоў працы прайшоў шлях ад асістэнта, выкладчыка да загадчыка кафедры беларускай мовы і дэкана філалагічнага факультэта.

Валянцін Іванавіч Марозаў

– Спачатку наша сям'я жыла ў інтэрнаце на вуліцы Сацыялістычнай, – дзеліцца ўспамінамі Святлана Марозава, доктар гістарычных навук, прафесар кафедры гісторыі Беларусі, археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін. *– На першых паверхах інтэрната сялілі да атрымання кватэр новапрыбылых на працу па размеркаванні або па запрашэнні выкладчыкаў, на трэцім – студэнтаў-філолагаў. За першы год я пазнаёмілася з усімі бацькавымі калегамі-суседзямі. Сярод іх быў і кампазітар Антон Валынчык, у гонар якога сёння на будынку вучэбнага корпуса факультэта мастацтваў і дызайну размешчана мемарыяльная шыльда.*

З гэтага часу Святлана і акунулася ў атмасферу інстытуцкага жыцця. Паводле яе ўспамінаў, бацька сябраваў з Адамам Мальдзісам і Уладзімірам Караткевічам. Пасля абароны бацькам кандыдацкай дысертацыі яны прыехалі ў госці. Адам Мальдзіс падарыў бацьку кніжку, у якой Уладзімір Караткевіч напісаў вершаваныя радкі:

За мову Багушэвіча –
Падзяка Караткевіча.
Не церніі, а розы
Мы дорым В. Марозаву.

А затым, не адрываючы рукі, намаляваў шарж – партрэт свой і Адама Мальдзіса. Кніжка з іх аўтографамі і сёння захоўваецца ў хатняй бібліятэцы.

Святлана Валянцінаўна ўспамінае, што інстытут у 60–70-я гады быў невялікі. У ім працавала няшмат выкладчыкаў, таму ўсе адзін другога ведалі; студэнты вучыліся ў корпусе – будынку былой Марыінскай гімназіі. Уваход быў праз двухстворкавыя дзверы з казырком на каваных металічных кранштэйнах. Адкрыццё галоўнага корпуса, які дабудавалі ў 1967 годзе, стала вялікай гарадской падзеяй. Культурнае жыццё інстытута было вельмі насычаным: агульнаінстытуцкія вечары з нагоды розных святаў, юбілейныя, спартыўныя – з урачыстым пасяджэннем, канцэртам і абавязкова студэнцкай дыскатэкай. Двойчы на год Святлана з бацькам прымалі ўдзел у дэманстрацыях. Асабліва дзяўчыне запомніліся першамайскія, з сонцам, цяплом, першымі зялёнымі лісточкамі на дрэвах.

У 1972 годзе Святлана Марозава паступіла на гістарычны факультэт Гродзенскага педінстытута. Спачатку хацела ісці на філалагічны, але маці, таксама філолаг, адгаварыла, маўляў, хопіць нам у сям'і двух філолагаў.

Святлана Валянцінаўна Марозава

– Маімі выкладчыкамі былі прафесары Барыс Фіх, Якаў Мараш, Міхаіл Жарскі, Сяргей Габрусевіч, Іван Крэнь, Іван Коўкель, Фелікс Налівайка, Уладзімір Міхнюк... яны сталі легендамі гістарычнага факультэта. Некаторыя з іх, а таксама прафесары Міхаіл Ткачоў, Барыс Клейн потым сталі маімі старэйшымі калегамі. А з Сяргеем Габрусевічам мы нават напісалі і ў 2005 годзе выдалі кнігу пад назвай "Прафесар Ігнат Анацэвіч. Жыццё. Спадчына".

Шлях у навуку і адпаведна ў выкладчыцкую дзейнасць пачаўся для Святланы Валянцінаўны са студэнцкага краязнаўчага навукова-даследчага гуртка "НіКа", які ў 1955 годзе заснаваў прафесар Якаў Навумавіч Мараш. Гурток і сёння існуе пры кафедры гісторыі Беларусі, археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін. Многіх сваіх выпускнікоў ён пусціў у вялікую навуку. Гэта адзіны ў нашай краіне студэнцкі гуртох з 65-гадовай гісторыяй. У 2007 годзе за сваю плённую дзейнасць ён быў узнагароджаны спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

– Дзякуючы ўніверсітэту, гісторыя для мяне спалучылася ў адзінае і як вучэбная дысцыпліна, і як навука, і як хобі. А гэта і ёсць прафесійнае шчасце. Яно ж – важны складнік жыццёвага шчасця наогул.

Трэцяе пакаленне ўніверсітэцкіх выкладчыкаў з дынастыі Марозавых у асобе Сяргея Паўлавіча, дацэнта кафедры журналістыкі, аказалася пакаленнем творчым і рознабаковым. З маленства мама, Святлана Марозава, брала Сяргея на работу ва ўніверсітэт, на святочныя мерапрыемствы. Такім чынам ён плаўна і натуральна ўвайшоў у жыццё купалаўцаў. Нягледзячы на тое, што ўнук знакамітага філолага асабіста не быў знаёмы са сваім дзядулям, але яго ўплыў быў таксама вельмі адчувальны пры выбары жыццёвага шляху:

– Я чуў добрыя словы ў адрас дзеда ад людзей, якія асабіста яго ведалі. Таму, як мінімум, была адказнасць, не хацелася падвесці і сапсаваць яго добрае імя.

Сяргей расказаў, што на момант выбару яго месца ў свеце і альтэрнатывы не было, акрамя гістарычнага факультэта ГрДУ імя Янкі Купалы. Хаця, прызнаўся, спачатку ўпіраўся, было жаданне, напэўна, як і ва ўсіх падлеткаў, з'ехаць ад бацькоў як мага далей.

Сяргей Паўлавіч Марозаў

Пазней, па словах Сяргея Марозава, было прыкладзена шмат намаганняў, каб не застацца на ўсё жыццё сынам вядомай Марозавай. Хацелася мець сваё аўтарытэтнае імя. Захапленне фатаграфіяй, якое з цягам часу з хобі перарасло ў нешта большае – прафесію, стыль жыцця, тое, што прыносіць асалоду, і стала яго індывідуальнай адметнасцю. І калі напрыканцы аспірантуры Сяргею прапанавалі на кафедры журналістыкі выкладаць фотадысцыпліны, ён з радасцю пагадзіўся:

– Праца на пасадзе выкладчыка ўніверсітэта мне заўсёды падабалася. Я назіраў за мамай і бачыў, што яна заўсёды маладая душой, разбіраецца ва ўсіх маладзевых трэндах і ў любым узросце разумела мяне. Напэўна, праца з моладдзю не дазваляе закасцянець. А па-сапраўднаму адчуў сябе прадаўжальнікам родавай прафесіі, калі абараніў кандыдацкую дысертацыю.

Прафесар гісторыі Святлана Марозава звязала першае і трэцяе пакаленне выкладчыкаў Марозавых, якім лёсам не дадзена было сустрэцца. Але нягледзячы на тое, усе тры пакаленні злучыліся ў адзінае цэлае дзякуючы імкненню да ведаў, гуманітарнай сферы, даследчай дзейнасці, працы на карысць роднай Беларусі і Купалаўскаму ўніверсітэту.

Таццяна СУШКО.
Фота з асабістага архіва МАРОЗАВЫХ

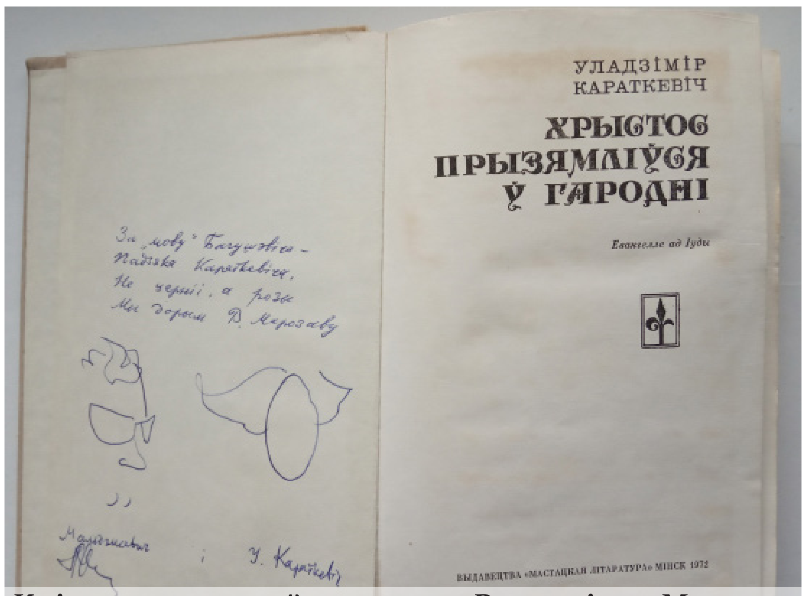

Кніга, атрыманая ў падарунак Валянцінам Марозавым ад У. Караткевіча і А. Мальдзіса, 1973 год

З "джалам" вайны: гісторыя знакамітага Купалаўца

Ад пачатку свайго існавання Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы падрыхтаваў каля ста тысяч прафесіяналаў, якімі заўсёды мог ганарыцца. Іван Ціхан, Вольга Корбут, Данута Бічэль-Загнетава… – імёны Купалаўцаў, якія вядомы не толькі ў нашай краіне, але і ў свеце. У ліку першых выпускнікоў быў і адзін з самых знакамітых гродзенскіх пісьменнікаў Аляксей Карпюк. Напярэдадні 80-годдзя з дня заснавання Купалаўскага ўніверсітэта ўспамінамі пра Аляксея Нічыпаравіча падзялілася з чытачамі газеты "Гродзенскі ўніверсітэт" яго малодшая дачка Валянціна.

З-пад пяра Аляксея Карпюка, якому ў гэтым годзе 14 красавіка споўніцца сто гадоў, выйшлі аповесці і апавяданні "Дзве сасны", "У адным інстытуце", "Данута", "След на зямлі: скарбы і здабыткі маёй Гродзеншчыны", "Вершалінскі рай", "Мая Джамалунгма", раман "Карані", "Развітанне з ілюзіямі" і іншыя. Стыль яго твораў вызначаецца шчырым і бескампрамісным рэалізмам, балансуе на мяжы дакументалістыкі і мемуарыстыкі. Менавіта асабістыя перажыванні і ўспрыняцце жыцця сталі асновай яго пісьма.

– *Тата заўсёды гаварыў і пісаў праўду. Перачытваючы яго творы, я бачу, наколькі дакладна ён перадаў усе этапы свайго жыцця. Гэта нават мне дапамагае ў нейкай ступені ўзнавіць у памяці некаторыя моманты,* – пачынае размову Валянціна Карпюк, дацэнт, кандыдат медыцынскіх навук, загадчык кафедры псіхіятрыі і наркалогіі Гродзенскага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта.

Пасляваеннае студэнцтва

Першую аповесць "У адным інстытуце", якая выйшла ў 1953 годзе, гродзенскі пісьменнік прысвяціў сваёй альма-матэр. Апавед аўтара, быццам кадры, выхапленыя фотааб'ектывам, адкрываюць дынаміку аднаўлення пасляваеннага інстытуцкага жыцця: разбітыя вокны, пазабіваныя фанерай, лаўкі з грубых, неабстуганых дошак, на якія трэба было садзіцца і ўставаць аднačасова ўсім, бо яны перавароčваліся...

А колькі радасці было, калі адчынілі студэнцкую сталоўку! Абед зварылі з прадуктаў падсобнай гаспадаркі, а ў ролі афіцыянтак выступалі студэнткі, апранутыя ў форменныя кофтачкі і спаднічкі з ружовага шоўку, пазычаныя ў мясцовым рэстаране. З цеплынёй аўтар апісвае жыццё ў студэнцкім інтэрнаце на вуліцы Замкавай: ***"...за шклом двайных рамаў мерзлі загорнутыя ў газеты брусочкі сала, у скрынях ляжалі скруткі бялізны, з любоўю папрасаваныя матулямі..."*** З досціпам расказвае і пра практыку студэнтаў: ***"Восенню студэнтаў другіх курсаў усіх факультэтаў пасылалі на прадпрыемствы горада, у калгасы. Пасля працы яны павінны былі праводзіць там гутаркі, выхаваўчыя мерапрыемствы. Па выніках практыкі праходзіла канферэнцыя, дзе студэнты размаўлялі аб тым, што набалела. Скардзіліся, чаму ў палітэхнічных ВНУ будаваць масты студэнтаў вучаць шэсць гадоў, а настаўніка выпускаюць пасля чатырох. Чаму на літфаку чытаюць філасофію, а на фізмаце яе няма..."***

Многія студэнты прыйшлі вучыцца ў інстытут у адзенні, у якім вярнуліся з вайны. Часам у аўдыторыі нельга было зняць паліто, бо касцюм ці сукенка не такія, каб у іх выходзіць у людзі. Нягледзячы на гэта, усе студэнты жылі адзіным жаданнем – вучыцца!..

Аляксей Карпюк (першы справа) разам са сваёй сям'ёй

Вялікае жаданне вучыцца прысутнічала і ў былога артылерыста Берлінска-Ідрыцкай дывізіі першага беларускага фронта, удзельніка баёў за рэйхстаг Аляксея Карпюка. За дзесяць дзён да канца вайны ён атрымаў сур'ёзнае раненне і Вялікую Перамогу сустрэў у ваенным шпіталі ў Познані.

– *Усе гады вучобы ў інстытуце тата насіў асколак у лёгкім. Паглядзіце, які ён худы,* – звяртае ўвагу Валянціна, паказваючы на старыя студэнцкія фотаздымкі, – *хаця бацькі вельмі клапаціліся, малако перадавалі, вядома ж, гэтага не хапала… Любое фізічнае дзеянне тады адгукалася болем і крывацёкам: на спіне не загойваўся свішч.*

Пра сябе, пасляваеннага студэнта, Аляксей Нічыпаравіч піша і ў апошняй аўтабіяграфічнай аповесці "Развітанне з ілюзіямі": ***"Я, цяжка паранены і недалечаны, знайшоў сабе ў той час ціхі закутак – вучобу на факультэце англійскай мовы Гарадзенскага педінстытута… "***

Нягледзячы на дрэнны стан здароўя – меў дакумент інваліда Вялікай Айчыннай вайны II групы (хутка ад інваліднасці адмовіўся, малады хлопец не хацеў быць інвалідам), – Аляксей старанна вучыўся, быў старшынёй студэнцкага прафкама і нават удзельнічаў у гуртках бокса, валейбола і шахмат. Бегаў на дыстанцыі, трымаў гарадское першынство па стральбе.

Гродзенскі педінстытут стаў месцам знаёмства Аляксея з жонкай – Інай Цыгельніцкай, студэнткай літфака, якая ў будучым стала настаўніцай рускай мовы і літаратуры, працавала дырэктарам вячэрняй школы, а пасля абароны кандыдацкай дысертацыі прысвяціла 30 гадоў працы на кафедры педагогікі. Паводле ўспамінаў Валянціны, мама закахалася ў тату, калі на Нёмане ўбачыла на яго спіне вялікі рубец. Менавіта тады ён стаў для яе сапраўдным героем.

Пазней, пасля заканчэння вучобы, Аляксею зробяць аперацыю ў Маскве, у навукова-даследчым інстытуце Скліфасоўскага, і нарэшце дастануць надакучлівае смяротнае "джала" вайны.

ГІСТОРЫЮ ЎНІВЕРСІТЭТА - ПІШАМ РАЗАМ!

Пошукі сябе

У 1949 годзе Аляксей Карпюк скончыў інстытут і быў накіраваны на працу загадчыкам Сапоцкінскага раённага аддзела адукацыі, затым уладкаваўся дырэктарам Біскупцоўскай сярэдняй школы Ваўкавыскага раёна, пасля выкладаў на кафедры педагогікі Гродзенскага настытута, быў літаратурным супрацоўнікам "Гродзенскай праўды", уласным карэспандэнтам газеты "Літаратура і мастацтва", загадчыкам агенцтва "Інтурыст", сакратаром абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў БССР, упаўнаважаным усесаюзнага агенцтва па аўтарскіх правах па Гродзенскай вобласці, дырэктарам музея гісторыі рэлігіі і атэізма.

– Тата вельмі доўга і старанна шукаў сябе, спрабаваў развівацца ў розных напрамках. Яму заўсёды хацелася актыўнай дзейнасці, каб рабочы працэс праходзіў жыва, творча і цікава, – падкрэсліла Валянціна Аляксееўна. – *Напрыклад, нас, дзяцей, ён ніколі не прымушаў вучыцца, і тым не менш мы старанна вучыліся: ён умеў зацікавіць. Памятаю, як тата мяне і іншых дзяцей з нашага двара вёз у лесапарк "Пышкі", дзе мы бегалі, крычалі, гулялі ў партызанаў. А ў гэты час ён ярка, вобразна расказваў нам пра ваенныя дзеянні. Мы з такім захапленнем слухалі!*

Паводле ўспамінаў дачкі, Аляксей Карпюк шмат чытаў, прычым на розных мовах: рускай і беларускай, англійскай, нямецкай, польскай. У кожным пакоі іх кватэры стаялі па 3-4 кніжныя шафы. Штомесяц на хатні адрас прыходзіла прыблізна 30 газет і часопісаў. Інтарэс да пастаяннага развіцця, вывучэння замежных моў, чытання ён прывіваў і дзецям:

– Калі мне было 12 гадоў, тата купіў кнігу Генрыка Сянкевіча "У пустыні і пушчы" на польскай мове. Растлумачыў, як вымаўляюцца незнаёмыя літары, і адправіў самастойна чытаць. Так як кніга была надрукавана вялікім шрыфтам, мела захапляльны сюжэт і прыгожыя ілюстрацыі, я села і не змагла адарвацца, пакуль ўсю яе не прачытала. Так я вучыла польскую мову.

Сапраўднае шчасце Аляксей Карпюк спазнаў, калі пачаў займацца пісьменніцкай дзейнасцю. У сваёй аповесці "Мая Джамалунгма" ён піша: ***"На працягу свайго жыцця я перабраў шмат прафесій, і з усіх найбольшае задавальненне мне дае пісанне. Яно мяне захапіла цалкам. Пісанне стала маім лёсам, я знайшоў спосаб, як быць найбольш карысным людзям. Я спазнаў шчасце, я ведаю, як мне жыць!"***

Аляксей Нічыпаравіч для сваіх дзяцей, якіх у яго трое, стаў сапраўдным узорам для пераймання, маральным арыенцірам і носьбітам самых лепшых каштоўнасцяў:

– Апошняе слова ў нашай сям'і заўсёды было за татам. Ён ніколі не павышаў голас, не гаварыў, як рабіць, а як не рабіць, не падманваў і не маніпуляваў, аднак яго маўклівая рэакцыя на якое-небудзь дзеянне дакладна сведчыла аб тым, што так паводзіць сябе нельга.

Нягледзячы на тое, што пісьменнік вёў актыўны лад жыцця, шмат часу праводзіў па-за домам, быў захоплены літаратурнай дзейнасцю, ён знаходзіў час на выхаванне дзяцей.

– Памятаю адзін з зімовых вечароў, калі тата прыехаў з камандзіроўкі і прапанаваў мяне пакатаць на санках з горкі. Як толькі мы выйшлі, ён дастаў з кішэні шакаладку і чырвоную стужку і сказаў, што мне, цёмнавалосай, вельмі будзе пасаваць чырвоны колер. Тата – заняты і сур'ёзны чалавек, а думаў пра такія дробязі! Ён быў уважлівы да кожнага, клапаціўся не толькі пра сваю сям'ю, але і пра людзей, якія былі побач, лічыў сябе адказным за лёс гродзенскіх майстроў слова з Саюза пісьменнікаў. Нягледзячы на знешнюю суровасць, гэта быў вельмі чулы чалавек, – дзеліцца ўспамінамі Валянціна.

Аляксей Карпюк вельмі любіў сваю родную зямлю. Гэта была свядомая пазіцыя, якая сфарміравалася пад уплывам яго бацькоў. Яны лічылі, што чалавек павінен жыць і працаваць на сваёй зямлі – на Гродзеншчыне. Таму ў дзяцей ніколі не было нават думкі з'язджаць з яе.

Субяседніца ўспамінае, як бацька заўсёды вучыў заставацца самім сабой, шанаваць мову, культуру і гісторыю свайго народа, не крывіць душой – называць рэчы сваімі імёнамі і не быць абыякавым да навакольнай рэчаіснасці. Ён актыўна змагаўся за цвярозы і разумны лад жыцця:

– Ведаеце, у дзяцінстве ды юнацтве, калі тата быў побач, працаваў над кнігамі, я расла і не задумвалася аб тым, якога маштабу гэта чалавек, які неабсяжны яго талент. Толькі ў дарослым узросце пачынаеш адчуваць нейкую адказнасць перад грамадствам, разумееш, што сваімі паводзінамі ты не можаш тату падвесці.

У сваім апошнім творы "Развітанне з ілюзіямі" Аляксей Карпюк, робячы агляд усяго жыццёвага шляху, яшчэ раз успамінае маладосць, студэнцкія гады і Гродзенскі педінстытут, час вучобы ў якім для яго назаўсёды застаўся як самы светлы, самы радасны ў жыцці.

Таццяна СУШКО.
Фота з асабістага архіва

Аляксей Карпюк узнагароджаны ордэнамі Чырвонага Сцяга, Айчыннай вайны І і ІІ ступені, залатым крыжам польскага ордэна "Віртуці Мілітары", медалямі "Партызан Айчыннай вайны І ступені", "За вызваленне Варшавы", "За перамогу над Германіяй у Вялікай Айчыннай вайне", "За ўзяцце Берліна" і іншыя. Заслужаны работнік культуры БССР (1980). Лаўрэат Літаратурнай прэміі СП БССР імя І. Мележа (1986)

Выпуск студэнтаў аддзялення замежных моў, 1948 год.
Аляксей Карпюк - першы справа ў трэцім радзе

Вначале были слово и цифра:

История Купаловского университета начинается в 1940-м году, когда в Гродно был создан Гродненский учительский институт. Первыми его учебными подразделениями были отделения белорусского языка и литературы, русского языка и литературы, а также физико-математическое. Перед первыми преподавателями стояла сложная задача – обеспечить достойный уровень знаний обучаемых, подготовить специалистов для работы в школе в любой точке Советского Союза.

80-летние традиции филологического образования

После освобождения Гродно уже в педагогическом институте открылась кафедра русского языка и литературы. 14 декабря 1944 года, согласно сохранившемуся протоколу, состоялось первое заседание, на котором присутствовали заведующий кафедрой М.Л. Рей, доцент Н.С. Гурло, завсектором заочного обучения института А.Г. Высоцкая. За долгие годы существования кафедру, как и факультет, преобразовывали, делили, объединяли, но люди, работавшие здесь, всегда были преданы делу, формировали традиции учебного заведения.

Большинство сотрудников кафедры тогда не имели учёных степеней и званий, но они прошли суровую школу жизни в годы Великой Отечественной войны. Защищали Родину с оружием в руках В.А. Вавилов, С.А. Григорьев, В.П. Козлов, Л.А. Линёв, Н.А. Мельников, работали в тылу Е.В. Осокина, Н.А. Никитин. Среди студентов также было много фронтовиков.

Многое из того, что сегодня считается инновациями, было заложено ещё в 50-70-е годы. Поддерживалась связь со школой: организовывались чтения, проводились олимпиады, студенты вели кружки в детском доме, занятия в летних лагерях. На базе кафедр русского языка и русской литературы были открыты первые курсы по подготовке абитуриентов к поступлению в вуз. Филологи одними из первых начали разработку учебно-методических комплексов, электронных учебников и учебных компьютерных программ по лингвистическим дисциплинам, наладили сотрудничество с зарубежными коллегами.

Так, М.А. Корчиц совместно с венгерскими языковедами издал ряд словарей для зарубежных школ и в начале 90-х разработал обучающую программу-тренинг для занятий студентов в компьютерном классе. Студенческая «мама Лиза», впоследствии декан факультета Е.И. Лавринайтис несколько лет проработала консультантом при Министерстве народного образования Монгольской Народной Республики. Преподаватель кафедры русского языка П.И. Ковалевский стал одним из авторов «Свода важнейших правил русского правописания» и «Словаря русского языка», изданных под эгидой АН СССР.

Начиная с 60-х годов, задолго до появления программы «Приглашённый профессор», в Гродненский пединститут приезжали читать лекции выдающиеся лингвисты Т.П. Ломтев, А.Н. Тихонов, позже – М.В. Всеволодова, В. В. Дубичинский, А. А. Лукашанец, В.А. Карпов, С.М. Прохорова, литературоведы Ю.Б. Орлицкий, И.П. Фоменко, В.А. Скобелев, Н.Л. Вершинина, И.И. Плеханова, В.И. Тюпа и многие другие.

Новые перспективы открылись после преобразования в 1977 году педагогического института в университет. Была открыта кафедра общего и славянского языкознания (1980), которую возглавил известный не только на советском пространстве, но и за рубежом учёный, автор оригинальной концепции деривационной грамматики профессор В.М. Никитевич; в середине 90-х гг. по инициативе Л.В. Рычковой была образована кафедра классической филологии. Теперь на факультете готовили специалистов не только по русской и белорусской филологии, но и по классической филологии, компьютерному обеспечению, русскому языку как иностранному, редакционно-издательской деятельности, риторике.

С 1990-х годов на факультете проводят научные конференции – «Словообразование и номинативная деривация в славянских языках», «Карские чтения», «Взаимодействие литератур в мировом литературном процессе. Проблемы теоретической и исторической поэтики», которые сегодня имеют международную известность. При кафедрах открывается аспирантура, складываются научные школы, формируются научные центры по изучению проблем функциональной грамматики (проф. М.И. Конюшкевич), словообразования (проф. А.В. Никитевич), теоретической и исторической поэтики (проф. Т.Е. Автухович).

Продолжая традиции лучших преподавателей, среди которых ставшие легендой Е.И. Лавринайтис и С.А. Григорьев, В.М. Никитевич и С.А. Емельянова, Е.В. Осокина и В.П. Барцевич, С.А. Спасс и И.В. Егоров, филологический факультет считает своей миссией не только передавать знания, готовить высококлассных специалистов и будущих исследователей, но и формировать духовную среду.

Филологический факультет – это прекрасные традиции в прошлом, энтузиазм и благородное служение призванию в настоящем, уверенность в востребованности Слова в культуре завтрашнего дня.

Коллектив кафедры русской филологии.
Фото из архива музея университета

Сваімі ўспамінамі аб студэнцкіх 70-х гадах падзяліўся прафесар кафедры беларускай філалогіі Мікалай Даніловіч:

– Гэта было так даўно, а здаецца – учора. У 1973 годзе конкурс у Гродзенскім педінстытуце на спецыяльнасць "Беларуская мова і літаратура" быў, па сённяшніх мерках, агромністы – сем з паловай чалавек на адно месца: на групу ў 25 чалавек прэтэндавала каля 200 абітурыентаў.

Група студэнтаў падабралася сур'ёзная ў плане адносін да навучання. Відаць, сваю добрую службу саслужыў вялікі конкурс, выявіў найлепшых. Многія атрымлівалі павышаную стыпендыю: не 40 рублёў, як звычайна, а 45–50. Да заняткаў і экзаменаў рыхтаваліся адказна. Выкладчыкі ацэньвалі веды прынцыпова, ніякіх паблажак і скідак не было.

Выкладчыкаў на філалагічным факультэце было няшмат. На кафедры беларускай мовы – З.П. Данільчык, Д.М. Карацінская, В.К. Кавалёў, І.Я. Лепешаў, В.І. Марозаў, Н.І. Самойла, Т.Ф. Сцяшковіч, Г.П. Шакурава, на кафедры беларускай літаратуры – С.У. Кліманскі, М.В. Пасяўцова, А.М. Пяткевіч, А.Л. Халянкова. Пра ўсіх засталіся самыя цёплыя ўспаміны. Выкладчыкі былі розныя. Адны клапаціліся, каб студэнты добра засвоілі праграмы курсаў, другія, акрамя гэтага, імкнуліся выхаваць грамадзянскую пазіцыю, патрыятычныя пачуцці. Асобных выкладчыкаў лічу сваімі найлепшымі настаўнікамі.

Аляксей Міхайлавіч Пяткевіч – выключна інтэлігентны, тактоўны і патрабавальны. Таленавіты аратар, ён лекцыі чытаў, усё роўна як укладваў мазаіку: няспешна, слоўка да слоўка, ніводнай лішняй фразы, усё на сваім месцы, прыгожа. Ён вельмі тонка разбіраўся ў псіхалогіі літаратурных герояў і людзей наогул. Прычым вёў лекцыю заўсёды без паперкі, нават вершыпрыклады ці фрагменты прозы дэкламаваў па памяці. Студэнты ніколі не прапускалі яго заняткаў і стараліся даслоўна канспектаваць.

Дакладна, канкрэтна і даступна чытаў лекцыі Іван Якаўлевіч Лепешаў. Пра моўныя з'явы ён апавядаў настолькі рэалістычна, наглядна, што, здавалася, кожнае слова, якое аналізаваў, бы масла, на хлеб намазваў. Падкупляла яго дэмакратычнасць, са студэнтамі-хлопцамі вітаўся за руку, хоць да ўсіх студэнтаў звяртаўся толькі на "вы". Сам захоплены лінгвістыкай, Іван Якаўлевіч быў здольны заразіць гэтым іншых. Ад яго зыходзіла магутная энергетыка і перадавалася таму, на каго ён уплываў.

Добрая памяць захавалася пра Таццяну Філіпаўну Сцяшковіч, якая ўсе гады працы ў нашай установе прысвяціла вывучэнню гаворак Гродзеншчыны. Таццяна Філіпаўна была вельмі адукаваным і шматгранным філолагам. Аднойчы на практычных занятках па гістарычнай граматыцы беларускай мовы, мы, студэнты, "справакавалі" яе на адступленне ад тэмы заняткаў, і Таццяна Філіпаўна, паддаўшыся нашай спакусе, на працягу дзвюх акадэмічных гадзін без перапынку чытала на памяць "Яўгенія Анегіна" А.С. Пушкіна. Цалкам аддадзеная навукова-педагагічнай справе, яна закінула ў душу многіх пакаленняў студэнтаў-філолагаў зерне пашаны да народнага, дыялектнага слова, адчування яго роднасці і прыгажосці.

ЮБИЛЕЙ

У ИСТОКОВ ПЕРВЫХ ФАКУЛЬТЕТОВ

Физико-математическое образование: штрихи истории

Один из первых факультетов Гродненского педагогического института – физико-математический, на который осенью 1944 года было зачислено 12 студентов. Через два года единственная факультетская кафедра физики и математики была разделена на кафедру физики и кафедру математики. Постепенно начала набирать обороты научная деятельность, появляются первые публикации преподавателей факультета в серьёзных научных журналах.

В 50-е годы обучение велось по специальностям «Математика», «Физика», «Физика и математика». В отдельные годы вводились дополнительные специальности – «Черчение» и «Основы производства».

Большую роль в организации научной работы на физико-математическом факультете сыграло издание «Учёных записок» Гродненского педагогического института, впервые вышедших в 1955 году. В 1958 году из Вашингтона поступила просьба выслать первый и второй выпуски «Учёных записок» в Вашингтонскую библиотеку.

Преподаватели регулярно выступали с лекциями перед учителями и школьниками, проводили профильные олимпиады и конкурсы, конференции и семинары. Работали кружок по созданию учебных моделей, киностудия для съемки учебных фильмов по математике и физике, а также студенческое конструкторское бюро.

В 1957 году при факультете начала работу «Школа юных математиков». Важным событием явилось создание силами преподавателей в 1965 году первого в области класса с углубленным изучением математики в средней школе № 1 г. Гродно.

Ученые Гродненского педагогического института на научной конференции, 1975 год

Благодаря новой кафедре технических средств и программированного обучения, которая открылась в 1966 году, было усилено прикладное направление подготовки студентов.

В 1975 году на базе физико-математического факультета были созданы математический и физический факультеты. В конце того же года в Гродненском педагогическом институте появилась первая ЭВМ.

С началом университетского периода расширился круг специальностей математического и физического факультетов, появились новые кафедры, осуществился переход на учебные планы и программы нового поколения. Приказом ректора создается университетский совет по связи с производством, который установил тесное сотрудничество с предприятиями г. Гродно и Гродненской области. В это время университет заключил ряд хозяйственных договоров с заводами «Радиоприбор», «Синтволокно» и договоров о научно-техническом сотрудничестве.

В сентябре 1981 года на Лидском заводе «Оптик» был создан филиал кафедры оптики и спектроскопии, а на Гродненском заводе «Автомагнитола» – филиал кафедры радиофизики. В 1989 году из физического факультета выделился инженерный.

В последнее десятилетие советского времени появились предпосылки к созданию математических и физических научных школ на Гродненщине, в полный голос заявили о себе молодые учёные университета. Среди научных школ по физике получили признание школы молекулярной спектроскопии и лазерной физики, научная школа физики диэлектриков и полупроводников.

Преподавателями математического факультета были защищены одна докторская и 20 кандидатских диссертаций. Официальным подтверждением высокого уровня гродненских математиков стало открытие в 1996 году при математическом факультете специализированного совета по защите кандидатских диссертаций К 02.14.02 по специальности «Дифференциальные уравнения».

В 1984 году была проведена первая студенческая олимпиада по программированию, а пятью годами позже – первая областная олимпиада школьников по программированию и информатике.

Занятие по физике в лаборатории Гродненского désинститута

Важным событием для региона стало открытие в 1991 году физико-математического лицея при Гродненском университете, с 1997 года – лицея «Альфа». В 1995 году начал издаваться научно-популярный, научно-методический журнал «Альфа» для школьников, интересующихся физикой и математикой. Его авторами были многие преподаватели вуза.

С 1996 года стало постоянным представительство команды университета в студенческом первенстве мира по программированию, проводимом международной организацией Association for Computing Machinary (ACM). В 1998 году была проведена 1-я открытая научно-практическая конференция школьников «Хрустальная Альфа», ставшая регулярной.

Стремительное развитие компьютерной техники и программного обеспечения снизило интерес абитуриентов к классическим специальностям и повысило к профессиям, связанным с IT-технологиями. Естественным ответом на новую образовательную ситуацию стало переименование в 2005 году математического факультета в факультет математики и информатики. В настоящее время он является одним из ведущих учебных центров по подготовке специалистов для профильных организаций региона и страны.

Не отстаёт в подготовке высокотехнологичных кадров и физико-технический факультет, созданный в 1994 году путём объединения физического и инженерного факультетов. Открываются новые специальности по подготовке инженеров-программистов и робототехников. Сегодня это самый наукоёмкий факультет университета, где проводятся уникальные исследования и разработки в области нанотехнологий, молекулярной спектроскопии, лазерной физики, оптики, физики конденсированного состояния, биофизики, электроники, информационных технологий и автоматизации производства.

Юрий ЗОЛОТУХИН,
Андрей ГЕРМАН.
Фото из личного архива и архива музея университета

Своими воспоминаниями о студенческих 60-х и трудовых 70-х поделился профессор кафедры теоретической физики и теплотехники Славамир Ануфрик:

– Когда я поступил в педагогический институт имени Янки Купалы, физику преподавали талантливые педагоги, которые не были кандидатами наук. Большинство из них вернулись с Великой Отечественной войны. Они знали цену жизни и очень любили дело, которым занимались. К науке привлекла меня преподаватель физики Клавдия Алексеевна Акимова. Она обладала тонкой интуицией: могла обнаружить потенциал и склонность к научным исследованиям, зажечь интерес. Благодаря ей я понял, что профессия преподавателя – это самое лучшее занятие в жизни.

После учёбы в институте я поступил в аспирантуру и свои исследования проводил в лаборатории Института физики академика Анатолия Николаевича Рубинова. Как раз в то время белорусские учёные открыли лазеры на красителях, и я попал в эпицентр событий. Практически одновременно это открытие было сделано и в США, и в Германии.

В университет меня тянуло всегда. После аспирантуры я вернулся сюда работать, ведь здесь трудились мои любимые преподаватели, а также планировалась реорганизация педагогического института в университет. Это, безусловно, предоставляло широкие возможности для научной деятельности. В 1976 году я стал деканом физического факультета. На тот момент готовили только учителей физики, ежегодный набор которых превышал 100 человек. Переход от института к университету сопровождался значительными переменами. Необходимо было создать новые кафедры, научные направления и школы, причём в ускоренном темпе. Это была колоссальная работа, основанная на энтузиазме. Мы были одержимы идеей создания классического университета на Гродненщине, чтобы осуществлять подготовку высококвалифицированных специалистов для промышленных предприятий. Искали лучших специалистов по всему Советскому Союзу. Приглашение специалистов из разных регионов СССР позволило нам установить тесные контакты с ведущими образовательными учреждениями, а также включиться в выполнение хоздоговорных научных проектов. Благодаря этому мы могли покупать современное оборудование и развивать научные направления и научные школы. Были приглашены специалисты по приоритетным направлениям. Именно они впоследствии стали руководителями научных школ, из которых вышли такие учёные, как Сергей и Александр Маскевичи, Наталья Стрекаль, Александр Ляликов и другие.

Время показало, что тогда мы выбрали правильный курс. С 80-х до 90-х годов были созданы базовые кафедры, которые возглавляли специалисты высокой квалификации – Борис Савельев, Анатолий Семашко, Пинхос Фридберг, Николай Кивач, Николай Спорник, Юрий Рычков, Александр Колодинский, Олег Бояркин, Алексей Иванов, Юрий Бейтюк. Подготовка специалистов факультета соответствовала приоритетным направлениям развития промышленности и науки в Республике Беларусь того периода.

ЮБИЛЕЙ

Мужество. Отвага. Доблесть. Военному факультету 15 лет

Военному факультету ГрГУ имени Янки Купалы в юбилейный год для университета исполняется 15 лет. Начиная с 2005 года и по сей день здесь обучают офицеров, которые в любое время дня и ночи готовы стать на защиту нашей Родины. В мужском коллективе преподавателей на протяжении последних десяти лет работает единственная женщина – старший преподаватель цикла общевоенных дисциплин, подполковник Елена Бантюкова. В преддверии Дня защитника Отечества нам представилась уникальная возможность посмотреть на жизнь факультета глазами женщины.

– Елена Михайловна, как Вы чувствуете себя, работая на военном факультете среди одних мужчин?

– Достаточно комфортно. Это моя жизнь, мой стиль, моё повседневное бытие. Женщины даже в космос летают. Мне нравится моя профессия, более того, я горжусь ею. В армии есть много обязанностей, с которыми успешно справляются женщины. Являясь частью мужского коллектива, ты не позволяешь себе расслабиться, постоянно находишься в тонусе. А в решении общих задач, конечно же, коллеги мужчины где-то дают мне как женщине небольшие преференции.

– Какая задача стоит перед современным преподавателем военного факультета?

– Наша задача как преподавателей – формировать те качества курсантов, которые позволят им гордо носить офицерское звание. Я очень люблю работать с курсантами, вижу процесс их становления, динамику развития личности. Проработав здесь десять лет, могу сказать, что наш факультет стремительно развивается, в том числе и в плане методики обучения. Начальник факультета ставит перед нами настолько масштабные задачи, что ты порой думаешь: это сделать невозможно. Но потом это «невозможное» начинает аккумулироваться, систематизироваться и превращается в результат. И когда командиры наших выпускников отзываются о них как о грамотных, исполнительных, требовательных и решительных офицерах, любящих военную службу, то становится понятно, что это и есть самый лучший результат деятельности нашего факультета и всего коллектива специалистов.

– На Ваш взгляд, какие преимущества появляются у офицера, работающего на военном факультете?

– Работа на военном факультете даёт возможность заниматься научной деятельностью. Наука – это всегда новое, то, что способствует расширению диапазона познания. Я закончила аспирантуру ГрГУ имени Янки Купалы по специальности «Педагогическая психология». Моя диссертация напрямую связана с изучением проблем адаптации курсантов к воинской среде. Это лонгитюдное исследование, которое продолжается и по сей день. Совмещать науку и службу довольно непросто, но мой характер не позволяет мне отказаться от поставленной цели, не завершив начатое дело.

– Как Вы оказались в Купаловском университете?

– На военный факультет я попала после практической деятельности во внутренних войсках. В 2011 году мне поступило предложение от начальника военного факультета принять участие в конкурсе на должность преподавателя. Я с радостью воспользовалась предложением и в скором времени приступила к работе.

В Галерее профессоров главного корпуса университета находится портрет моего двоюродного дедушки Ивана Платоновича Креня. Каждый раз, когда я прохожу мимо этого портрета, меня посещает мысль о том, что всё в жизни не случайно. Ведь никто и предположить не мог, что, исколесив Беларусь – служба в Барановичах, потом в Могилёве, – я волею судьбы окажусь в Гродно в Купаловском университете.

– Елена Михайловна, почему Вы решили связать свою жизнь с такой неженской профессией?

– Мой папа проходил срочную службу в военном городке Печи недалеко от Борисова. Несмотря на то, что он был обычным солдатом, за отличную службу удостоился медали «За воинскую доблесть». У нас в семье существовал абсолютный престиж армии. Папа не связал свою жизнь с военной сферой, но был уверен, что у него родится первенец, который точно станет офицером. В день моего появления на свет он звонил в роддом, чтобы убедиться, что родился мальчик *(смеётся)*. Когда на другом конце провода отвечали, что родилась девочка, он прерывал связь, перезванивал… И так несколько раз подряд, надеясь, что в роддоме ошибаются. Таким образом, моя судьба была предрешена.

Повлияла на мой жизненный путь и мама. Она всегда говорила: «На свой кусок хлеба ты должна заработать сама». И в 1996 году, когда сложно было устроиться на работу, а зарплату регулярно выплачивали преимущественно в армии, я пошла служить.

– Какие личные качества помогла Вам сформировать армия?

– Поначалу было нелегко привыкнуть к строгой дисциплине. Армия – это специфическая среда. Здесь общение построено на принципе единоначалия, соблюдается строгая субординация, беспрекословное подчинение и выполнение приказа. Статистика показывает, что люди, приходя в военную среду, нередко после окончания первого контракта выпадают из неё. Но если ты остался, то остался навсегда. Многое в человеке заложено от природы. Но армия, безусловно, развивает патриотизм, трудолюбие, физическую выносливость и психологическую устойчивость.

– Что для Вас является самым ценным в жизни?

– Сама жизнь! Каждый день, каждая минута и каждая секунда. Комфортно засыпать, и утром с новыми силами приступать к главному действию – жить, и, как говорила моя бабушка, в любом деле гореть, как свеча, и сгорать до конца.

И если бы папа Елены мог только себе представить, каким преподавателем военного дела станет его дочь, то для него не имело бы значения, кто родится – мальчик или девочка. Ведь обаятельный подполковник Елена Бантюкова наряду с мужчинами военного факультета гордо носит звание «офицер», продолжая славные традиции Купаловского университета.

Беседовала Татьяна СУШКО.
Фото Ярослава ВАНЮКЕВИЧА

нам 15 лет

Военный факультет Купаловского университета – единственное военное учебное заведение в Республике Беларусь, которое уже на протяжении 15 лет готовит кадровых офицеров по специальностям «Тыловое обеспечение войск (продовольствием и вещевым имуществом)» и «Физическая подготовка военнослужащих» в интересах Вооруженных Сил, внутренних войск Министерства внутренних дел, Комитета государственной безопасности и органов пограничной службы Государственного пограничного комитета Республики Беларусь.

С момента открытия военного факультета ГрГУ имени Янки Купалы выпущено 319 кадровых офицеров, 1391 офицер запаса, 2369 младших командиров. Их подготовкой занимается сплочённая команда профессиональных преподавателей.

ЮБИЛЕЙ

Возраст силы и мудрости

В феврале 2020 года исполняется 80 лет с момента создания Волковысского колледжа учреждения образования «Гродненский государственный университет имени Янки Купалы», ранее – Волковысского педагогического училища. Юбилей – значимое событие в жизни колледжа и судьбе более десяти тысяч его выпускников. Восемьдесят лет – это возраст, когда уже приобретён определённый жизненный опыт, позади главные трудности, расставлены акценты и определены приоритеты. Это время, когда можно подвести итоги и поставить перед собой новые задачи.

Началась история колледжа в декабре 1939 года, когда Постановлением ЦК КП(б)Б в городе Волковыск были основаны учительские курсы. Спустя три месяца, в феврале 1940 года, Постановлением СНК БССР на базе курсов открылось Волковысское педагогическое училище, разместившееся в административном здании бывших кожевенных мастерских по улице Брестской. Первым директором стал К.А. Букинич. Документов об этом периоде существования училища не сохранилось – его работу прервала Великая Отечественная война.

В июле 1944 года город был освобождён, и уже 20 сентября 1944 года училище возобновило свою деятельность. На 1–3 курсы зачислили более 100 учащихся, а также 40 человек были приняты на подготовительное отделение. К работе приступили и вернувшиеся с фронта 11 преподавателей. В 1946 году состоялся первый выпуск: дипломы Волковысского педагогического училища с квалификацией «Учитель начальных классов» получили 16 человек. Второй выпуск специалистов в 1949 году составил уже 65 человек.

Первый выпуск учителей начальных классов, 1946 год

С 1950 года продолжительность обучения в училище увеличилась до четырёх лет. К 1954 году образовательные учреждения Волковысского района и Гродненской области были укомплектованы учителями начальных классов. В связи с этим было принято решение о закрытии училища. Учащихся 2–4 курсов перевели в Новогрудское и Лидское педагогические училища. Но это решение, как показала жизнь, оказалось непродуманным и поспешным. В 1963 году работа по подготовке специалистов образования возобновилась в городском посёлке Берестовица, а в 1966 году Постановлением Совета Министров БССР педагогическое училище вновь разместилось в Волковыске по улице Советская, 1. Сюда же переехали 350 учащихся и 14 преподавателей.

С 1977 года учреждение трижды награждалось Почётными грамотами Министерства образования БССР. На базе училища проводились как республиканские, так и общесоюзные семинары. Достигнутые успехи стали возможными благодаря слаженной работе преподавательского коллектива, а также умелому руководству директоров училища: А.П. Кондратюка (1944–1945), И.Е. Высоцкого (1945–1949), А.В. Протажинского (1949–1950), М.Н. Ковалёвой (1950–1954), П.П. Мамчица (1963–1975), П.П. Пашкевича (1975–1983), Н.В. Нечая (1983–1986), Л.Ф. Дашковского (1986–2011), М.Б. Семенчика (2011–2018).

Постепенно в училище расширялся спектр специальностей и специализаций. С 1982 года была начата подготовка по специальности «Трудовое обучение», а с 1997 года – по специальности «Преподавание иностранного языка».

В 2000 году Волковысское педагогическое училище было реорганизовано в учреждение образования «Волковысский государственный педагогический колледж», которое с 2004 года вошло в качестве структурного подразделения в состав Гродненского государственного университета имени Янки Купалы. Это стало стимулом для дальнейшего развития колледжа: с 2008 года здесь началась подготовка по специальностям «Туризм и гостеприимство» и «Дизайн (графический)», а с 2010 года – «Дошкольное образование».

И уже на протяжении 80 лет в колледже ведётся подготовка педагогических кадров не только для региона, но и для всей Республики Беларусь. Сегодня в колледже готовят учителей начальных классов и иностранных языков (английского и немецкого), учителей обслуживающего труда и изобразительного искусства, будущих воспитателей детских дошкольных учреждений образования, менеджеров по туризму и дизайнеров.

Учебная деятельность сочетается с научной и исследовательской. Ежегодно проходят научно-практические конференции, педагогические чтения. Преподаватели и учащиеся принимают участие в инновационной деятельности: в колледже реализуется инновационный проект «Внедрение педагогической системы формирования предпринимательской компетентности будущих педагогов в дошкольном образовании». Действует научно-исследовательское общество учащихся «Эйдос». Учащиеся колледжа неоднократно становились не только участниками, но и дипломантами международных и республиканских научно-исследовательских конференций.

Отзвенел звонок, но жизнь в колледже не прекращается ни на минуту. Начинаются занятия в объединениях по интересам, идут репетиции мужского народного вокального коллектива «Бревис», готовится к играм интеллектуальная команда «Что? Где? Когда?», весело шутят КВНщики. В спортивном зале тренируются баскетбольная и волейбольная команды, победители и дипломанты областных и республиканских соревнований, в тире готовятся к состязаниям члены спортивной секции по стрельбе из пневматической винтовки.

Члены ученического самоуправления разрабатывают и воплощают в жизнь яркие социально-значимые проекты «Музей своими руками», «Мы – вместе», «Инициатива сегодня – успех завтра», направленные на создание условий для всестороннего развития молодых людей, активную позицию в реализации государственной молодёжной политики. А в общежитии полным ходом кипит работа – готовятся к дежурству члены молодёжного отряда охраны правопорядка, а волонтёры отряда «Тёплые руки» проводят акцию с воспитанниками детского приюта.

Сегодня приоритетное направление деятельности Волковысского колледжа – обеспечение качественной подготовки специалистов, востребованных на рынке труда.

Совершенствуется и укрепляется материально-техническая база колледжа. Оборудованы спортивный и хореографический залы, оснащены кабинеты и лаборатории, открыт выставочный зал и историко-краеведческий музей. Учащиеся имеют возможность заниматься ритмикой и хореографией, декоративно-прикладным творчеством, игрой на музыкальных инструментах, получать базовые навыки по логопедии.

Волковысский колледж осуществляет обучение иностранных граждан. В колледже на специальности «Иностранный язык (английский)» обучаются 7 студентов из Туркменистана и 1 – из Украины. Пять выпускников колледжа работают учителями английского языка в Туркменистане.

Хочется пожелать родному колледжу долголетия, ещё много раз по 80. Пусть горят окна в родной alma mater, пусть для многих поколений учащихся и преподавателей колледж станет родным домом!

Коллектив Волковысского колледжа ГрГУ имени Янки Купалы.
Фото из архива Волковысского колледжа ГрГУ имени Янки Купалы

Волковысский колледж учреждения образования «Гродненский государственный университет имени Янки Купалы» сегодня

Лабірынты слоў

80-годдзе Купалаўскага ўніверсітэта - гэта свята, якое аб'ядноўвае студэнтаў, выкладчыкаў, супрацоўнікаў, а таксама выпускнікоў. У гонар юбілею яны прысвячаюць сваёй alma mater самыя цёплыя словы падзякі, любові і пашаны.

Вікторыя Смолка, выпускніца філалагічнага факультэта ГрДУ імя Янкі Купалы па спецыяльнасці "Беларуская філалогія", а сёння аспірантка Інстытута літаратуразнаўства Акадэміі навук Рэспублікі Беларусь, выказала свае пачуцці да роднага ўніверсітэта ў вершаваных радках.

Купалавец

Ты прыйдзі са мной
сустрэцца,
Моладзь слаўнае зямлі!
Ад чуллівых струнаў сэрца
Песню чыстую пралі!
Узлятай, як вольны вецер,
Думы-мары акрыляй,
На вялікім белым свеце
Шчасця-долі не губляй!
Смелай будзь, імкні наперад!
Крок за крокам – спасцігай
Шлях складаны цераз
вернасць
Да Радзімы, нібы ў рай!
Ты прыйдзі... Каб зноў
настала
Свята ў Доме, дзе заўжды
Дух Купалы, сам Купала
Ёсць і будзе праз гады...
Завітай у час завейны
Добрым госцем дарагім...
Тут адчуй спакой сямейны...
І, як дар, маю прымі
Песню лётную... Высокі,
Малады ёй голас дай,
Каб імкнулася ў аблокі
Гарадзенскі славіць край!

... Педагог – святая справа!
Хто жыццё ёй прысвяціў,
Той рукой стаў Богу правай –
Многім сэрцы прасвяціў!

...Вось ідзеш знаёмай
сцежкай
Кожны дзень, а ведай, тут
Тут, на вуліцы Ажэшкі,
Самы першы інстытут
Для настаўнікаў з'явіўся
У яшчэ саракавым...
Даваенным... Адчыніўся!
Сем выкладчыкаў у ім,
Сто студэнтаў, нават болей!
Каб не знішчыла вайна!
Колькі стратаў, колькі
болю...
Абарвалася струна...
Не за кніжкі, не за парты,
Навучэнцам выпаў шлях...
А ў салдаты, у салдаты
На вялікі бой і жах...

... Толькі дух народны, сіла
Не далі сябе скарыць...
Вораг здаўся... Краю мілы!
З весняй музыкай крыніц
Ажывае... Аднаўляе
Урачысты міру гімн...
Інстытут зноў адчыняе
Дзверы вучням дарагім
І Купалаўскім завецца!
Кожны-кожны педагог,
Хто, прыйшоў на покліч
сэрца,
Тут знайсці заўсёды мог

Свой прадмет і накірунак –
Што каму бліжэй, лягчэй –
Ёсць фізмат, літаратурны,
Гістарычны, а яшчэ
Моў замежных і хім-біа...
І завочны факультэт...
Педагогі маладыя,
Захавайце свой імпэт,
Творчы! Светлы, бы камета!
Зможам разам утрымаць
Званне Універсітэта!
І з надзеяю прымаць
Выхаванцаў зноў увосень,
Развівацца і сталець!
Каб у восемдзесят восьмым
Стаць Купалаўскім – займець
Гэта зорнае, як неба
Гэта слаўнае ІМЯ!
Нам яго трымацца трэба!
Мы Купалаўцы – сям'я!
Разам блізкія па духу!
Моладзь слаўнае зямлі!
І свайго не спынім руху!

Ў дваццаць першае прыйшлі
У стагоддзе, дзе так многа
Раскрываецца шляхоў!
І да новай перамогі –
Да адкрыццяў, да вясноў!
З яркай творчасцю без межаў!
У палёце вольных дум!
І чатыры ўжо каледжы

Пад апекай ГрДУ!
Якасць – ключ да перамогі!
І навукі дактары,
І дацэнты, педагогі
Ведаў шчодрыя дары,
Прысвячаць студэнтам рады,
Справу годную тварыць!

...І адзнакаю Урада
Ушанаванымі быць
І сустрэчай з Прэзідэнтам!
Залатым асеннім днём
Для выдатнікаў-студэнтаў
Ўсіх вышэйшых устаноў
У святочнай НАШАЙ зале
З хваляваннем, з цеплынёй
Прэзідэнта мы віталі
Ўсёй Купалаўскай сям'ёй!

... Хай звініць, ліецца-ўецца
Песняй дзіўнай стужка дзён,
Пакладзі далонь на сэрца –
І пачуеш струнаў звон...
А Пясняр падыме вока
Ўгору, гляне на цябе...
Ты ляці, ляці высока!
І захоўвай у сабе
Слова Роднае... Жывое...
Вернасці нясі вянец
І гарачае любові...
Бо імя тваё – **КУПАЛАВЕЦ!**

GAZETA. GRSU.BY

ЗАСНАВАЛЬНІК:
УА «Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы»
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 1083.
Выдадзена 21.01.2010 г.
Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Падпісана да друку: 18.02.2020 у 09.00.
Аб'ём – 12 друк. арк. **Тыраж** 1500 экз. **Заказ** № 784.
ДРУК: ГАУПП «Гродзенская друкарня»,
230025, г. Гродна, вул. Паліграфістаў, 4.
ЛП 02330/39 ад 27.03.2014 г.

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
вул. Ажэшкі, 22, пакой 335, 230023, Гродна.
Тэл.: 32-02-29. **E-mail:** grod_univ@grsu.by
Рэдактар: Сушко Тацццяна Сяргееўна
Мастацкі рэдактар: Ботвінка Ганна Уладзіміраўна